

עומק הפשט

גליון נושא:

בס"ד, יום ג' פרשת במדבר כז אייר תשע"ז
מסכת גיטין דף ח:

דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות, לעורר לב
המעייין, ואין לסמוך על הדברים הלכה למעשה.

'ארונות קבורה במטוס'

דין 'אהל זרוק'

נחלקו תנאים בגמ' (גיטין ח: עירובין ל: נזיר נה. חגיגה כה.) האם 'אהל זרוק' נחשב כאהל החוצץ בפני הטומאה, או לא. לדעת רבי 'אהל זרוק' אין שמו אהל והנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל טמא, כי אינו חוצץ בפני הטומאה. אך לדעת רבי יוסי ב"ר יהודה, טהור כי 'אהל זרוק' שמו אהל וחוצץ.

להלכה, הכריעו הרמב"ם ורוב הראשונים ש'אהל זרוק' לאו שמיה אהל, שהלכה כרבי מחבירו. מאידך דעת הרשב"א (עבודת הקודש שער ה' פרק טו, וכן הביא המגיד משנה משמו) והרי"ז שלהלכה 'אהל זרוק' שמיה אהל.

1. 'ארונו בא'

חובת בירור: במאמר הקודם (גליון 112) בעניין טיסות מעל בית הקברות, לא עסקנו בטיסות שיש בהן ארונות מתים בין בתא הנוסעים (מה שאינו מצוי שימות מת במטוס) ובין בתא המטען, מה שמהווה מכשול חמור יותר מטיסה מעל בית קברות, מכמה סיבות שיפורטו להלן, והרבה סברות שחידשו המקילים במטוס מעל בית הקברות לא שייך כאשר המת במטוס עצמו.

בשנים האחרונות בונים את נמלי התעופה ברחבי העולם, באופן שיאפשר לנוסעים ללכת ישירות מהנמל למטוס בלי לצאת תחת כפת השמים, ויש נמלי תעופה שהמטוס נכנס מתחת לבנין נמל התעופה, באופן זה כשיש טומאה במטוס מארון המת יתכן שאסור לכהנים לשהות בכל הבנין.

ומבואר בשו"ת **אגרות משה** (י"ד חלק ב' סימן קסד), **חלקת יעקב** (י"ד סימן ריג) ו**באר משה** (חלק ז' קונטרס אלקטריק סימן פז), שכיוון שהמטוס עשוי ממתכת, המקבלת טומאה, אף-על-פי שהוא גדול ביותר, המטוס נקרא כלי ומבואר **במשנה** (אהלות פרק ו' משנה א') כלי אינו חוצץ בפני הטומאה, וממילא הכהן נטמא בטומאת אוהל.

צד מחודש מעלה ה**גר"מ פיינשטיין** זצ"ל (ב"אגרות משה" שם) שאם המטוס עשוי ממתכת אחרת משש המתכות שנאמרו בפסוק: זהב, כסף, נחושת, ברזל, בדיל ועופרת, יש מקום לומר שאינו מקבל טומאה, אך לא פסק כן למעשה. בפועל המטוס עשוי מ-80% אלומיניום או טיטניום, שזה רוב מוחלט, אך עדיין המעמיד של המטוס הוא ברזל שלכל הדעות מקבל טומאה, ואם נכריע שהולכים בזה אחרי המעמיד, כל חלקי המטוס לא יכולים לחצוץ בפני הטומאה.

רשות אחת: אין להתיר לכהנים לטוס כאשר יש מת בתא המטען, מצד ההלכה ש'אהל זרוק' לאו שמיה אהל, וכשיטת הפוסקים שמטוס נחשב כ'אוהל זרוק' (עיין שו"ת הר צבי י"ד סימן רפ), כי מבואר **בחזו"א** (י"ד סימן קיא) שלחומרא אומרים ש'אהל זרוק' שמיה אהל. ועוד שכבר חידש ה**גרש"ז אויערבך** זצ"ל (בתשובה בספר **טהרת פתחים**) סברא עצומה ונפלאה, ש'אהל זרוק' לאו שמיה אהל, זה רק ביחס לטומאה שנמצאת מחוץ לאהל, כלפיה אהל מיטלטל אינו חשוב לחצוץ בפני הטומאה. אבל לגבי טומאה שנמצאת במטען של המטוס עצמו, הרי ביחס למטוס הארון איננו זז שוב אינו כדין 'אוהל זרוק', ולמרות שהמטוס מיטלטל עדיין שמו אהל. כי סוף סוף הכהן נמצא יחד עם הטומאה באהל אחד, ומה בכך ששניהם ביחד מיטלטלין, ונשאר בצ"ע.

פנינים

בית דין לכהנים

חדש! בבית דין צדק בני ברק בראשות הגאב"ד רבי שמריהו ניסים קרליץ שליט"א, פתחו לאחרונה לאור דרישת הציבור, מחלקה מיוחדת לדיני טהרת הכהנים על ידי חברי בית הדין הג"ר שריאל רוזנברג שליט"א, והג"ר יהודה סילמן שליט"א, לבירור כל הנושאים שקשורים לדיני טהרת הכהנים, בירורי הלכה (חזקת טהרה, איכא לברורי), ובירור המציאות (טיסות, דרכים, צמיד פתיל), בשיתוף מומחים בכירים שמתעסקים בנושאים אלו הרבה שנים. טלפון 03/6188264 פקס 03/5782221.

בודפסט: כעת פורסם על ידי בית הדין, בתאריך יום ראשון יח אייר תשע"ז מכתב הפונה אל רבני וועד משמרת הכהנים שעל ידי התאחדות קהילות החרדים בלונדון, לאור מכתב הג"ר א"ד דונר שליט"א חבר בית הדין, והג"ר פלטיאל הכהן שווארץ שליט"א;

אסור לכהנים להמריא בכל הטיסות היוצאות מנמל התעופה בבודפסט, כי הם עוברים בוודאות מעל בית החיים בבודפסט, ועליהם להמריא מנמל תעופה אחר במדינה. על העסקנים לדרוש מהשלטונות להזיז את תוואי הטיסה, שלא יכשלו הכהנים, כמבואר בשו"ת להורות נתן (חלק יג סימן צא).

שיפוצים: לפני מספר חודשים עקב השיפוצים בנתב"ג, שונו באופן זמני נתיבי ההמראה. בתאריך יא תשרי תשע"ז פירסם בית הדין הוראה זמנית, אסור לכהנים להמריא בטיסות יוצאות מנתב"ג לכל היעדים, מתאריך ל' תשרי תשע"ז (01/11/2016) עד תאריך ט"ז חשוון תשע"ז (17/11/2016), שכולם עוברים בוודאות מעל בית הקברות בחולון. טיסות נכנסות שאין בהם נפטרים מותרות. הכהנים יכולים לטוס מחיפה לקפריסין ומשם לכל יעד.

למרות גמר השיפוצים מזהירים יודעי דבר, עדיין לא כל הטיסות כשרות לכהנים. באופן כללי - מטוסי אל-על, איזי גט, יונניט, אירופלוט, טורקיש, כשרות. חברות אחרות תלוי בדגם המטוס, לפעמים זה תלוי במערכת הניווט של המטוס הספציפי, שאפשר לבדוק את ההיסטוריה של כל מטוס לפי מספר זיהוי, האם דרכו לעבור מעל בית הקברות.

לאחרונה נודע שהמטוסים הנוחתים בשדה התעופה קנדי בנו יורק, ספק יעברו מעל בתי עלמין יהודיים, אם אפשר עדיף לנחות בשדה התעופה ליברטי או שדה תעופה נוארק.

הג"ר דוד הכהן מונק שליט"א, והג"ר יוחנן אלכסנדר לומברד שליט"א (מחברי ספר 'טהרת הכהנים') ידועים כמומחים גדולים בתחום מסועף זה. ניתן להפנות שאלות להרב מונק 'בבית הוראה טהרת הכהנים' בשעות הערב, במספר טלפון 02/5862153, לשאלות

דחופות 050/4137625. ❖

חניה: טענה נוספת מעלה הג"ר משה שטרנבוך שליט"א (תשובות והנהגות כרך א סימן תרעח), ויסוד דבריו מוזכר ב"אגרות משה" (יר"ד חלק ב' סימן קסד), שאין אפשרות להתיר מכוח העובדה שהמטוס הוא "אוהל זרוק" (כלומר אוהל שאינו מונח במקומו, אלא מיטלטל או נישא), שיש דעות שאיננו גורם לטומאת אוהל כמבואר בפוסקים (אורח חיים סימן ת"ט), ומשנה ברורה (ס"ק ו'), שהרי בוודאות יש רגע שבו המת והכהן נמצאים במטוס כאשר הוא נח על הקרקע.

חובת בירור: ולכן מוטל על הכהנים לברר קודם הטיסה שאין מת במטוס. ויש להחמיר בכהן שלא לטוס במטוס לארץ ישראל, אלא אם בירר היטב לפני הטיסה כפי האפשר שאין שם מת במטוס, ואף שעל פי רוב אין מתים כיון דאפשר לברורי אין הולכין אחר רוב. עכ"ד.

אסור: ושמעתי מהג"ר אשר יעקובזון שליט"א שכבר הכריע הגר"ש הלוי ואזנר זצ"ל (שו"ת שבט הלוי חלק ט' סימן רנא) דכאשר מת מוטס במטוס, אסור לכהן לטוס במטוס זה. והוסיף הרב ואזנר שמצוה להודיע ולעורר על כך את הכהנים. והאיסור בתוקפו אפילו כאשר הכהן הוא בנו או קרובו

של המת שמותר לטמאות לו, דקים לן כדעה בשו"ע (יו"ד סימן שע"ג סעיף ה') דדוקא לצורך קבורה וכדומה. ואפילו לדעת המתירים לשמרו, רחוק לומר שזה נקרא לשומרו (הרי במשך כל הטיסה הנוסע נמצא בתא נפרד לחלוטין, וסוף דבר סומכים על החותמת שעל גבי הארון, והמסמכים שבפנים).

למעשה: במאמר מיוחד שפרסם הג"ר לוי ירמיהו הכהן כהנוב שליט"א, (מחבר ספר "יד אברהם" על נגעים ואהלות ומו"צ בשכונת נוה יעקב ירושלים), הוא מסכם את הדעות כך, בוודאי שיש לחוש ולהחמיר שכהן לא יעלה לטיסה עם מת במטוס, אפילו כשהמת בתוך הארון המיוחד לכך, אפילו במקום שיוצא מזה הפסד ממון. וזה שאלה של איסור דאורייתא. כי למעשה הורה הגר"מ פיינשטיין זצ"ל שמטוס מקבל טומאה ואינו חוצץ בפני הטומאה. ולהרבה פוסקים כלי הבא במידה אינו חוצץ. ויש אומרים דכלי המטלטל מלא וריקם אינו חוצץ.

לימוד זכות: אולם הרבה יהודים שומרי מצוות מקילים להכנס לתוך מטוס ואפילו כשיודעים שיש בתוכו מת, ויש ללמד עליהם זכות כי לדעת האג"מ (כפי שהודפס בחייו) והגהר"י קמינצקי זצ"ל (בתשובה בספר טבילת כלים להרב צבי כהן עמוד רמ"ג) מתכת שאינה מששת המינים המנויים בפסוק אינה מקבלת טומאה, ולדעת הגר"ח כלי הבא במדה שנעשה מחומר שאינו מקבל טומאה חוצץ מפני הטומאה אפילו כשהכלי מטלטל מלא וריקם, ושפיר המטוס וכל חלק ממנו חוצץ מפני הטומאה. והרי יש מחיצה גמורה ללא שום פתח בין תא הנוסעים לתא המטען, ושפיר אין הטומאה עוברת.

2. הפתרונות של חברת 'אל-על' (el al)

אריזת קרטון: לדברי הרב אבשלום קציר, (רב אל-על לשעבר) בטיסות של חברת 'אל-על' (נכון לכסלו תשס"ט) מכסים את הארון בכיסוי העשוי מקרטון קשיח, שיש בינו לבין הארון מלמעלה 15 ס"מ שהוא בוודאי שיעור טפח לכל הדעות, והוא משמש כחיץ בפני הטומאה, וגם הקשר הוא בחבל פלסטיק שאינו מקבל טומאה. ומציל את המטוס מידי טומאה רצוצה. והרי דעת רש"י בכמה מקומות דכל שיש חלל טפח בקבר בין המת לבין הכיסוי אין הטומאה בוקעת ועולה, ובפני יהושע (ברכות דף יט:) כתב שכן הוא גם שיטת הרשב"א והראב"ד והרבה קדמונים.

הבעיות: אכן התועלת בפתרון זה תלוי במה שדן ב"טהרת הבית" (סי' ח הערה י), האם כלי מנייר או נייר חלק מקבל טומאה. כמו כן יש לעיין האם כלים חד פעמיים מקבלים טומאה. עוד יתכן שהקרטון קשיח אינו כלי, כי הוא עשוי לוחות מחוברות בקשירה חיצונית, וכאשר חותכים את הקשר הכל מתפרק.

גם אם המת בארון עם פותח טפח מלמעלה, זה מועיל רק לשיטת רש"י (ברכות יט:), והרשב"ם (ב"ב ק: ד"ה והכוין), שגם בלי פתח מועיל אהל טפח שלא יהא טומאה רצוצה. אך תוס' (ב"ב ק: ד"ה ורומן) חולק, וכן נוקטים הרבה פוסקים שאם אין פתח, הטומאה עדיין בוקעת ועולה, כיון שאין לטומאה מקום שתצא. אך מאידך יתכן לצרף כאן את דברי התוס' (שם) שבכלים לא נאמר דין טומאת קבר.

עוד יתכן שאין כאן חציצה מכח הכלל של "סוף הטומאה לצאת". כלומר, אם מת נמצא בתוך בית, גם אם כל הדלתות סגורות, במקום שסוף הטומאה לעבור דרך שם, רואים כאילו היא כבר יצאה וכאילו הטומאה כבר שם ואסור לכהן להיכנס לשם.

בנוסף יש גם בעיה פרקטית, אין פיקוח הלכתי האם ואיך נעשים אריזות אלו, ולפעמים הארון מקבל מכות בשעת ההטענה למטוס, ובמקרים רבים נפגם הקרטון המקיף את הארון ובמקום המכה אין בו פותח טפח (מ.צ.ש.). מכח כל זה התבטא תלמיד חכם חשוב שליט"א על פתרון זה, חבל על העלות של הקרטון, כי אינו מועיל כלל!

אגב - לא שייך לעשות פתרון של 'צמיד פתיל', להכניס את המת לתוך כלי סגור שאינו מקבל טומאה, ובכך לחצוץ בפני הטומאה שלא תצא מדיון 'צמיד פתיל', כי זה משנה וסוגיא ערוכה שצמיד פתיל מציל את הטהרה ולא חוצץ בפני הטומאה שבתוכו (א.ז.).

מנהג ישראל תורה

מידע לנוסע

דיווח עדכני: לנוסעים מלונדון יש 'קו מידע לכהנים' המופעל על ידי **וועד משמרת הכהנים** שעל ידי התאחדות קהילות החרדים בלונדון, לדעת באיזה טיסה יש מת. לנוסעים מארה"ב יש 'לאל-על' טיסות קבועות המיוחדות לכהנים שאין מעבירים בהם מתים – בימי ראשון מארצות הברית לנתב"ג, וכן כל יום מנמל התעופה נוארק בשעה 1:30 בצהריים. בשאר הזמנים מומלץ לכהנים לטוס עם חברה אחרת שרוב הסיכויים שלא יהא עליה מת, ולברר על הטיסה הספציפית כפי האפשר. לנוסעים מישראל אין שום בעיה, שלא מצוי ארונות מתים בטיסות יוצאות.

גורמים יודעי דבר מציינים למה שקורה בשטח; כידוע החוק מחייב את ה'מוסד לביטוח לאומי' לשלם עבור כל אזרח ישראלי שמת בכל מקום בעולם, מינימום הוצאות קבורה (בדרך כלל בבית הקברות ירקון). הובלת המתים מבוצעת בעיקר דרך חברת אל-על שהיא חברה ישראלית ממשלתית, כמעט בכל טיסה נכנסת של חברת אל-על יש ארון מת (ד.ק.). בנתב"ג מגיע מארה"ב כאלף ארונות קבורה בשנה, ביום עבודה ממוצע נוחתים בארץ כ- 3 ארונות קבורה (ד.ק.). יש טוענים שגם מצרפת בהרבה טיסות של חברת אל-על יש ארונות של נפטרים.

בשאר החברות התופעה אמנם יותר קטנה אך קיימת. ויש לדון לגבי כהן שטס בשאר החברות האם זה בגדר 'מיעוט המצוי' שהוא ספק שחייב לברר, או לא. ספק זה הוא גם כלפי טיסות נכנסות משאר המקומות (לא נו יורק וצרפת) האם ניתן להסתמך על מיעוט דליתא קמן וספק טומאה ברשות הרבים, או דלמא חייב לברר כמה שיכול.

ושמעתי בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל שההיתר של ספק טומאה ברשות הרבים הוא רק כשאין דרך אחרת, כמבואר בגמ' (עבודה זרה דף לז:): הא מיא בשיקעתא דבנהרא, זילו טבולו. ויש לדון מה הדין כשיש טירחה מרובה בדבר.

מעשה שהיה: מספר רב חשוב ומוכר, לפני 17 שנה קניתי כרטיס טיסה בחברת קונקורד (concord) מארה"ב לישראל. בעצת העסקנים התקשרתי ביום הטיסה למחלקת הטענת מזוודות ושאלתי יש מת במטוס, ענו לי כן! התקשרתי ל'שירות לקוחות' ודחיתי את הטיסה ב-24 שעות. למחרת אני מתקשר שוב עם אותה שאלה, ואני מקבל תשובה זהה, כן יש מת במטוס! כעת, כבר לא היה לי אפשרות לחכות, עקב אירוסי הבת שהתקיימו באותו לילה, מחוסר ברירה קניתי בכסף מלא כרטיס של חברה אחרת, והפסדתי את כל דמי הכרטיס הראשון (ש.כ.). ❖

3. ארון הלכתי מיוחד למתים

כלי הבא במידה: לפני הרבה שנים המציא הרב לוי יצחק הלפרין שליט"א ראש המכון הטכנולוגי להלכה בספרו "טהרת פתחים" (פרקים ג-ז) כלי שיחצוץ בפני הטומאה, והמליץ לבית החולים 'שערי צדק' להתקין ארון זה להעברת מתים וחלקי גופות בשטח המרכז הרפואי. כך המליץ להתקין ארון זה במטוסים של חברת אל-על לאיחסון ארונות המתים. תמצית הרעיון הוא, שהמת נמצא בתוך "כלי הבא במידה" (כלי שנפחו לפחות 40 סאה) העשוי מחומר שאינו מקבל טומאה, ועושים צינור פתח טפח שמשם הטומאה יוצאת, אך מאידך הרווח בין הצינור עד הרצפה הוא פחות מטפח, (במטוס אין אפשרות לעשות פותח טפח ממש לחוץ לאוויר העולם, כי אז המטוס יפול) כך הטומאה אינה יכולה להתפשט בחלל בית החולים או בחלל המטוס, כעת מהווה הכלי חיץ בפני הטומאה, ולכהן מותר להיכנס לבית החולים או לטוס בטיסה זו.

יש לציין, שגדולי הדור התנגדו לפתרון המוצע משום שבכל מקום שסוף הטומאה לצאת נחשב כאילו כבר עכשיו הטומאה קיימת שם, והרי המת בוודאי לא יקבר בארון זה, והכלל בכל דבר שסוף טומאה לצאת משם, שהחציצה הקיימת כעת כמאן דליכא, ולכן אריזת הקרטון לא מועיל כלום, וגם בארון של כלי הבא במידה כיון שסוף טומאה לצאת לא נחשב חציצה, וכן יש בזה בעיות נוספות. הגרש"ז אויערבך זצ"ל שלח מכתב מיוחד להרב הלפרין (מודפס בספרו טהרת פתחים וכן במנחת שלמה) בו מבאר באריכות את טעם ההסתייגות. גם הגר"ש אלישיב זצ"ל, והגר"ש הלוי וואזנר זצ"ל, והגר"ר יצחק יעקב וויס זצ"ל (בשו"ת מנחת יצחק), לא הסכימו לאשר ארון זה לשימוש בתי החולים. ועיין בדברי הג"ר ישראל יעקב פישר זצ"ל (שו"ת אבן ישראל ח"ז סימן מ"ז) שהפריך את האופן שהציע השואל לעשות ארון מיוחד שלא יהא בו טומאה רצוצה, והסיק שאסור לכהנים לבקר בבית החולים כאשר יש שם חשש מת אף שהוא בארון כזה.

מאידך, כותב הג"ר משה שטרנבוך שליט"א (תשובות והנהגות כרך א' סימן תרע"ח) וז"ל; ובזמן האחרון שמעתי שהתקינו למתים במטוס ארון מחומר מיוחד כעין פלסטיק שאינו מקבל טומאה, ועם פותח טפח באופן שאין טומאה בוקעת, והסכימו לזה מגדולי הפוסקים, אבל צריך בירור שעוד לא תיקנו כן בכל מקום, ויש לברר הדבר היטב עכ"ל.

4. טרמינל 3

בעיה ופתרונה: בטרמינל החדש והמתקדם בנתב"ג הנקרא טרמינל 3 יש בעיה קשה, בניגוד לעבר שהיו מדרגות מהמטוס לרחבה ומשם נכנסים לבניין, כאן יש שרוול המתחבר מהמטוס ישירות לאולם הנוסעים. כעת אם יש מת במטוס והשרוול מתחבר לבניין כל הכהנים שנמצאים בבניין נטמאים. לאחר ישיבות ובירורים סוכם לפי הוראת הגר"ש אלישיב זצ"ל והגר"ש הלוי וואזנר זצ"ל שלא יחברו את השרוול למטוס עד שיוציאו את המת מתא המטען. ויש לברר את המציאות כיום האם יש שינוי בנוהל זה (א.ז.).

סיכום הגיליון:

5. דינים העולים

ארון קבורה הנמצא במטוס דינו כטיסה ודאית מעל בית קברות ואף חמור ממנה, והכרעת הפוסקים שאסור לכהן לעלות לטיסה זו, ומוטל על הכהן לברר האם יש מת במטוס. מכל מקום אותם נוסעים שמקילים בדבר, יש מקום ללמד עליהם זכות.

בחברת אל-על מציעים פתרון לכהנים בדמות כלי הבא במידה, ואריזת קרטון שיש בה טפח אויר למעלה. רבים מפקפקים על היתרים אלו, והרבה מגדולי הדור לא הסכימו לקבל את פתרון המוצע בשביל בתי החולים והמטוסים.

יש לדון האם המעלה מת למטוס עובר באיסור 'לפני עור' ומסייע, והאיסור לטמא כהן, או דלמא הוי עון של הכהנים במה שלא ביררו האם יש כאן מת, ואולי תלוי מי נכנס תחילה, ואולי לא שייך כלל לפני עור על ידי שליח גוי.

וביותר יש לומר שמדין הלך אחר הרוב, מותר להכניס טומאה למקום כזה כל זמן שאינו יודע בוודאי שיש שם כהן. ❖

'עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com

הנושא לשבוע הבא:

כביש חוצה קברים – גיטין דף ח:

אפשרות להנצחה; לע"נ, לרפ"ש, לישועה, וכדומה!

ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.
וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

הגיליון מוקדש

לזכות מרת

סימא שרה

גיצה בת צירל

הניא תחי'

להצלחה בכל

הענינים.

ניתן להשיג:

'מקבץ גליונות'

מגיליון 1 עד

גיליון 109

(ש"ס30).

'חיסכון לכל

ילד' דעת גדולי

ישראל (ש"ס2).

'קו טיסות לארונות קבורה'

נלפני עור לא תתן מקשל: העיר הגר' מרדכי אייזן שליט"א יש לעיין איך יש היתר להעלות נפטר למטוס להעלותו מחו"ל לארץ ישראל, כיון שכמעט אין טיסה בלי נוסעים כהנים, אם מהנוסעים (חרדים שלא מבררים, או סומכים על היתרים קלושים). ואם מאנשי הצוות דיילים טייסים וכדומה, ומסתבר שהמעלה מת למטוס עובר באיסור גמור של 'לפני עור', ומסייע לידי עוברי עבירה, שמכשיל את הכהנים הטסים שאינם מקפידים לברר דבר זה. והרי בכל מטוס יש כהנים חילונים שלא אכפת להם, ובהם לא שייך לטעון 'על הנוסע חובת הבירור', והמכניס את ארון המת למטוס מזמין להם עבירה שבלעדיו לא היו עוברים. ומה שיש מטוסים אחרים לא קשור למטוס הזה.

אמר ואמר: ועוד שעובר על האיסור לטמאות כהנים, כמו שדרשו בגמ' (יבמות קיד.) אמר ואמר (ויקרא כא א') להזהיר גדולים על הקטנים. ועוד מפורש ברמב"ם (הלכות אבל פרק ג' הלכה ה') המטמא את הכהן, אם הכהן שוגג המטמא לוקה, ואם הכהן מזיד המטמא אינו עובר. ומבואר בשו"ת מהרם שיק שיש ניוול המת כאשר כהנים נכשלים על ידי המת, ואף מתיר להעביר קברים משום כבודם, כאשר אם לא יעתיקו הקברים יהיה מכשול לכהנים שלא ידעו להיזהר.

קטן: אם יש על המטוס כהן קטן, עיין בשו"ת בנין ציון (סימן קיז) שהסתפק אם ישראל מצווה שלא לטמא כהן קטן, אולי להזהיר גדולים על הקטנים נאמר רק באותן מצוות אשר הגדול עצמו מצווה. וכתב בחידושי המהר"ם שיק (מסכת יבמות, סוגיא ד'קטן אוכל נבלות') שלפי ביאור הפמ"ג בדברי הב"י (או"ח סימן שמג) אפילו ישראל מצווה. אך לדעת הב"ח דווקא בית דין של כהנים. ולדעת הט"ז דווקא אביו. אולם מסיק המהר"ם שיק בפשיטות, שכל הנדון הוא רק כלפי 'מצוה להפרישו', אבל כלפי 'איסור ספיה בידים' לכולי עלמא נאמר אפילו בישראל שאינו מצווה.

מצוה לפרסם: ומצוה גדולה להתריע ולכתוב על כך, לדבר עם רבנים, ולפרסם את חומר הבעיה, שימצאו פתרונות המקובלים על כל הדעות בהובלת המתים במטוסי נוסעים שבדרך כלל יש בהם כהנים, וברור שזו רעה גדולה לנשמת הנפטר שנכשלים הכהנים על ידו, ואין זה כבוד המת שמחמת ההידור של קבורה בארץ ישראל, הכהנים יכשלו באיסור החמור של טומאת מת. בשאר החברות שאין שום הסדר או פיקוח, ודאי שיש בעיה. גם בחברת אל-על שיש הסדר כל שהוא, הרי רוב המוחלט של גדולי הדור התנגדו לפתרון הנהוג בחברה.

כסף: זה ברור, שיש בהובלת הנפטרים לארץ ישראל הכנסה גדולה. לחברות תעופה - עלות טיסה הובלה ושינוע, פלוס מספר מקומות בתא הנוסעים למשפחת הנפטר המלווים את ארון המת. לשלטונות - עמלות מע"מ ותיירות. לחברה קדישא - עלות קבורה, מכירת חלקות קבורה לתושבי חו"ל במחיר מפולפל, המחיר הכולל הוא לפחות \$10,000.

כאשר הגורמים הרלוונטיים יפסידו כסף, מכוח העובדה שאין אפשרות לייבא ארונות קבורה, אזי הם כבר ישקיעו מאמץ ניכר, ליצור שינויים בהובלת המתים לארץ ישראל, שיהא רק באמצעות טיסות תובלה וכדומה, או למצוא פתרון הלכתי המוסכם לכל הדעות. ומוטל על החברה קדישא בארץ ובחו"ל, שלא לאשר העברת מתים לקבורה בארץ ללא פיקוח הלכתי הדוק, על כל הנושא של טיסות נוסעים עם ארונות קבורה בתא המטען.

תגובות

בעיה שלו: אברך חשוב (ח.ו.) הגיב על הדברים, שלא שייך כאן איסור 'לפני עור' או מסייע לידי עוברי עבירה, כיון שידוע ומפורסם לכל שחברת 'אל-על' מובילה ארונות קבורה, וזה בעיה של הכהנים שלא קיימו את חובתם ולא ביררו האם יש מת במטוס ויכולים לטוס בחברה שאינה מעבירה מתים, או בחברת 'אל-על' בטיסות בלי מתים, ואטו הקובר בבית הקברות עובר בלפני עור שיבואו כהנים לבקר שם?! (ואולי תלוי מי נכנס תחילה), ועוד יתכן שלא שייך איסור 'לפני עור', כאשר ההכנסה לתא המטען מבוצעת על ידי עובד גוי.

זלזול: באשר לפתרון של הובלת נפטרים ב'מטוסי תובלה', יש בזה זלזול בכבוד המת, ופגם בקיום מצות הלווית המת, שנוהג במת כמשא שמעבירים אותו מעבר לים בדואר שליחים (ר.ב.ק.).

רוב: תשובה נפלאה נוספת טען תלמיד חכם מופלג שליט"א, שמותר להכניס טומאה למקום שקרוב לוודאי יש שם כהן, דהרי באופן שאינו יודע בבירור שיש כהן במחלקה כתב בספר טהרת הכהנים (סימן שע"ג ס"ק ג') בשם הגר"נ קרליץ שליט"א שאין צריך לחוש שיש שם כהן אפילו אם יש שם מאות חולים, ולכאורה כוונתו דאזלינן בתר רובא, ואין זה בגדר 'קבוע' כיון שלא ידוע לנו מראש שיש שם כהן.

וכבר ידוע מה שהציע גאון אחד שליט"א קמי הגר"ש אלישיב זצ"ל אודות אחד הכנסים שנערכו באולמי 'יד אליהו' והשתתפו בו אלפי בני תורה, ושאל האם מותר מדינא להכניס שם טומאה כיון דאזלינן בתר רובא על כל אחד ואחד הנמצא שם שאיננו כהן או דמאחר שברור ופשוט שיש שם כהנים אין היתר, והסכים הגר"ש דמדינא שרי, וכן כתב בספר אגן הסהר בשם הגר"א גנחובסקי זצ"ל. [אמנם אם אפשר לברר מראש אם יש כהנים י"ל דאסור מדין כל היכא דאיכא לברורי מבררין ולא סמכינן ארובא, וכמבואר בש"ך וט"ז יו"ד סימן צח סעיף ב' שאם יכול לברר אסור]. ושפיר כאשר מעלה מת למטוס, נוכל לומר שהולכים אחר הרוב וכל זמן שלא ידוע בוודאי שיש שם כהן לא נאסר. ביחס לטייס, פשוט שאפשר לתלות ולומר שהוא ישראל מדין 'כל דפריש מרובא פריש'. ❖